

Kiruna kommun

kommun@kiruna.se

Beslut efter uppföljning för förskoleklass och grundskola

efter tillsyn i Vittangi skola

belägen i Kiruna kommun

Uppföljning av tillsyn i Vittangi skola

Skolinspektionen genomförde tillsyn av Kiruna kommun under hösten 2018. Skolinspektionen fattade den 15 november 2018 beslut efter tillsyn för Vittangi skola och förelade Kiruna kommun att vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. Skolinspektionen gjorde sedan en uppföljning av de brister som framkom i ovanstående beslut och bedömde att bristerna inte var avhjälpta. Skolinspektionen förelade därför Kiruna kommun på nytt i beslut den 20 juni 2019 att vidta åtgärder för att rätta till påtalade brister.

Skolinspektionen har nu gjort en uppföljning av de brister som framkom i beslutet den 20 juni 2019. Uppföljningen bygger på en redovisning av vidtagna åtgärder som Kiruna kommun inkom med den 29 november 2019. Skolinspektionen har också genomfört ett besök vid skolenheten den 20-21 januari 2020 i samband med uppföljningen. Vid besöket har genomförts intervjuer med elever, lärare, elevhälsan och rektorn. Därefter har huvudmannen inkommit med kompletterande handlingar den 6 februari 2020 samt med ett yttrande den 4 mars 2020 efter kommunikering av underlag.

Skolinspektionens beslut

Vid uppföljning av tidigare beslut konstaterar Skolinspektionen att huvudmannen inte avhjälpt samtliga påtalade brister. Skolinspektionen förutsätter att huvudmannen skyndsamt vidtar åtgärder för att avhjälpa de brister som kvarstår.

Skolinspektionen noterar att många skolor i dagsläget är starkt påverkade av de åtgärder som vidtas med anledning av Covid-19. Skolinspektionen anpassar för närvarande på olika sätt sin tillsyn. Skolinspektionen följer kontinuerligt situationen och hur den påverkar skolsystemet i olika delar av landet. Eftersom skolan fortfarande är aktiv och ska fortgå men under andra omständigheter menar Skolinspektionen dock att det är viktigt att meddela bedömningen efter den tillsyn som redan ägt rum. Skolinspektionen har i detta beslut satt uppföljningstiden med hänsyn till rådande omständigheter.

Skolinspektionen konstaterar att det fortfarande föreligger en brist inom bedömningsområdet *Trygghet och studiero* och att bristen har funnits under en längre tid samt att huvudmannen inte har efterkommit tidigare förelägganden från Skolinspektionen. Mot bakgrund av detta informerar Skolinspektionen om att om Kiruna kommun inte följer detta föreläggande kan myndigheten komma

Beslut

2020-05-25

3 (9)

Dnr 43-2018:6477

att fatta ett nytt beslut om föreläggande förenat med vite enligt 26 kap. 27 § skollagen.

Nedan redovisas de åtgärder som Skolinspektionen anser nödvändiga för att avhjälpa den påtalade bristen.

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Kiruna kommun att senast den 23 oktober 2020 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Kiruna kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. (5 kap. 3 § skollagen)

Åtgärder

- Se till att samtliga elever tillförsäkras en studiemiljö som präglas av studiero genom;

- a) att personalen har ett gemensamt förhållningsätt i arbetet med att skapa studiero där lärarnas ledarskap i klassrummet utgör grunden.
- b) att skolpersonal och elever för en aktiv dialog om de gemensamma värden som ska gälla och skapar gemensamma utgångspunkter för studiero, samt
- c) att skapa samsyn bland personal och elever om vilka ordningsregler som gäller på skolan och vilka konsekvenserna blir om reglerna inte följs

Motivering till bedömning av brist

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att bristen avseende bedömningsområdet *Trygghet och Studiero* kvarstår.

Skolinspektionens utredning visar att studieron för de elever som går i årskurserna 5-9 inte är tillräcklig. Studieron brister i flera klasser och i olika ämnen vilket leder till att eleverna inte alltid kan koncentrera sig på skolarbetet

Beslut

2020-05-25

4 (9)

Dnr 43-2018:6477

under lektionstid. Den bristande studieron orsakas ofta av att elever pratar högt rakt över klassrummet och att elever frekvent går ut och in i klassrummet. Denna situation har pågått under en längre tid utan att rektorn har sett till att skolan har ett strategiskt arbete för att skapa studiero. I Skolinspektionens utredning framkommer bland annat att lärare inte agerar tillräckligt för att upprätthålla studiero på lektioner, att det inte finns fungerande ordningsregler och att skolpersonal inte har gemensamma förhållningssätt i arbetet med att tillförsäkra eleverna studiero.

Rättsliga utgångspunkter

Av skollagen framgår att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

I skollagen anges vidare att ordningsregler ska finnas för varje skolenhet. De ska utarbetas under medverkan av eleverna och följas upp på varje skolenhet. Rektorn beslutar om ordningsregler.

En av de viktigaste förutsättningarna för att barn och ungdomar ska kunna inhämta och utveckla kunskaper och värden är en trygg och stimulerande lärandemiljö. Det är skolans, och ytterst rektorns, ansvar att skapa trygghet och studiero i skolan. Det förebyggande arbetet är centralt. En viktig förutsättning för detta är att elever, lärare och annan personal känner ett gemensamt ansvar och har respekt för varandra i skolan samt att skolan även involverar elevernas vårdnadshavare i arbetet med att skapa gemensamma utgångspunkter för en trygg skolmiljö. Det kräver ett aktivt värdegrundsarbete där grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter kommer till uttryck i praktisk handling. En viktig grund för att åstadkomma trygghet och studiero i skolan är en aktiv dialog mellan elever, mellan elever och lärare eller annan personal och även elevens vårdnadshavare om de gemensamma värden som ska gälla. Eleverna ska beredas möjlighet att delta i utformningen av lärandemiljön, t.ex. genom att medverka i utarbetandet av ordningsregler. Att skapa en miljö som bygger på respekt och delaktighet utgör grunden för en trygg och utvecklande studiemiljö. Rutiner för att säkerställa samverkan och kommunikation mellan elever, lärare och annan personal är också centrala inslag i det förebyggande och långsiktiga arbetet (prop. 2009/10:165, s. 319-320).

Skolinspektionens utredning

Av huvudmannens redovisning den 30 april 2019 efter Skolinspektionens beslut den 15 november 2018 framgår att det påbörjats ett arbete med att skapa ett gemensamt förhållningssätt i frågor rörande studiero. Tidigare rektor uppgav då att små effekter kunde ses men att arbetet behöver fortsätta.

Beslut

2020-05-25

5 (9)

Dnr 43-2018:6477

Av huvudmannens redovisning den 29 november 2019 framgår inte något ytterligare rörande arbetet med att skapa studiero för eleverna.

Av Skolenkäten¹ framgår att elever i årskurs 5 svarat betydligt lägre (index 2,4) inom området Studiero jämfört med genomsnittet för samtliga medverkande skolenheter (index 5,1). Årskurs 9 och pedagogisk personal har också, i samma enkät, skattat området Studiero lägre än genomsnittet för samtliga medverkande skolenheter. Pedagogisk personal svarar genomgående lägre på samtliga påståenden i enkäten jämfört med genomsnittet för samtliga medverkande skolenheter där framför allt påståendet *"det är en god studiemiljö på skolan"* avviker mest (5,4 jämfört med 7,0).

Vid uppföljningsbesöket framkommer i intervjuer med elever, lärare, elevhälsan och rektorn att det för det mesta råder studiero i årskurserna 1-4 men att studieron däremot ofta brister för de äldre eleverna. Det varierar mellan olika lärare och ämnen huruvida studiero upprätthålls eller inte. Några av de äldre eleverna beskriver att de ofta blir störda i sitt arbete under lektionerna och att *"det är pratigt, folk går in och ut genom dörren och lärarna får ofta avbryta lektionen och det tar tid"*. Detta trots att klasserna är relativt små. De uppger vidare att vissa lärare inte säger till elever som stör ordningen och att det också är vanligt att eleverna inte respekterar läraren de gånger läraren säger till. Lärare som undervisar i årskurserna 5-9 uppger att studieron överlag är sämre i dessa årskurser jämfört med årskurserna 1-4. Lärarna uppger vidare att de styr gruppindelningar, försöker ha en god struktur på lektionerna och markera mot dåligt språkbruk för att främja en god studiero. En majoritet av lärarna framför i intervjun att, även om studieron i vissa grupper eller för vissa elever förbättrats, finns det på det stora hela behov av att förbättra studieron. De beskriver att elever ber om att få sitta i ett grupprum istället för i klassrummet för att kunna koncentrera sig på sitt arbete. Lärarna uttrycker att de tycker att eleverna egentligen inte ska behöva flytta på sig för att på det sättet få studiero.

Även elevhälsan uttrycker att det finns mycket arbete kvar att göra för att studieron ska bli acceptabel även om det skett en förbättring jämfört med för ett år sedan, åtminstone på några lektioner. Elevhälsan kan dock inte ge några

¹ Skolinspektionen genomför Skolenkäten som en del av granskningen av skolverksamheten i landet. Enkäten riktar sig till elever, vårdnadshavare och pedagogisk personal och genomförs löpande med en tvåårsfrekvens för alla skolenheter.

Värdena går från 1 till 10, där ett högt värde indikerar en positiv uppfattning

Beslut

2020-05-25

6 (9)

Dnr 43-2018:6477

konkreta exempel på hur lärarna agerar för att skapa en förbättrad studiero. Elevhälsan ger däremot exempel på en insats som de deltagit i för att lösa konflikter mellan några elever där de samlade de aktuella eleverna i grupp, samtalade och åt gemensam frukost några morgnar per vecka vilket gav resultat som i sin tur även ledde till att studieron för just de eleverna ökade. Elevhälsan uppger vidare att det inte finns någon gemensam plan på skolan för att skapa studiero för alla elever annat än att förutsättningarna på skolan måste få styra och att *"man får prova sig fram"*.

Rektorn, som arbetar sitt första år vid skolan, uppger att studieron har förutsättningar att förbättras inför nästa läsår. Rektorn har under läsåret observerat och samtalat med elever i helklass och enkelt för att skapa sig en egen bild av situationen. Rektorn ser dock att studieron inte i nuläget är acceptabel och ger exempel på att lärarna agerar olika och att studieron därmed varierar mellan olika lektioner och att det händer att lärare bryter lektioner för att det inte fungerar att undervisa.

Eleverna ger uttryck för att det inte finns några tydliga ordningsregler för årskurserna 5-9 till skillnad från årskurserna 1-4 där de upplever att det finns tydliga ordningsregler. Lärare uppger att det finns skolgemensamma regler som upprättats tillsammans med elever och att de går igenom reglerna vid varje terminsstart. Ordningsreglerna upprättades förvisso i samråd med de elever som gick på skolan för några år sedan. Även rektorn uppger att ordningsreglerna inte har upprättats på några läsår och att det arbetet prioriterades ned till förmån för ett medvetet arbete med att skapa goda relationer när han tillträdde. Det förekommer att lärare upprättar egna regler för arbetet och samvaron i den egna klassen där de eleverna förvisso varit delaktiga men att det skiljer från klass till klass i vilken utsträckning det har gjorts. Eleverna uppger att elever ofta bryter mot reglerna och att lärarna då säger till men att *"det verkar som att det inte gör något om eleverna inte lyder"*. Även lärarna ger en liknande bild och ger exempel på att *"eleven ofta kommer undan om eleven inte rättar sig efter tillsägelsen"*. Lärarna uttrycker dock en insikt om vikten av att all personal agerar likadant gentemot elever men säger också att det för tillfället inte finns en samsyn och att det är svårt att skapa samsyn mellan pedagoger som arbetar i olika arbetslag.

I huvudmannens yttrande som inkom den 4 mars 2020 beskriver rektorn att en enkät genomförts vid skolenheten där resultatet pekar mot en viss förbättring vad gäller studiero. Rektorn beskriver vidare en medvetenhet om betydelsen av lärarnas ledarskap i klassrummet för att skapa en bra studiero. Ett arbete för att utveckla detta har därför inletts. Några lärare vid skolenheten kommer delta som representanter för skolan i Kiruna kommuns satsning *"Ledarprogram för utveckling av lärares ledarskap och utveckling av lärares ledarskap"* som

Beslut

2020-05-25

7 (9)

Dnr 43-2018:6477

påbörjats under våren 2020 och som kommer pågå under hela året. Rektorn beskriver upplägget som lovande inför framtiden, inte minst då det framkommit att medarbetare anser att huvudmannen tidigare inte stöttat de som är i behov av kompetensutveckling.

Motivering till val av verktyg

Verksamheten vid Vittangi skola uppfyller inte de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Kiruna kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristen.

Avhjälpta brister i verksamheten

Extra anpassningar och särskilt stöd

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterade i tidigare beslut att Kiruna kommun inte uppfyllde författningskraven avseende att:

- Elevens behov av särskilt stöd utreds skyndsamt, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt eller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. (3 kap. 8 § skollagen)
- Elever som är i behov av särskilt stöd ges stöd på det sätt och i den omfattning som utredningen har visat att de behöver. (3 kap. 8-12 §§ skollagen; 3 kap. 8-12 §§ skollagen; Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar)

Det har vid uppföljningen av tillsynen inte framkommit annat än att Kiruna kommun avhjälpit denna brist.

Motivering

Skolinspektionen bedömer att bristerna avseende bedömningsområdet *Extra anpassningar och särskilt stöd* är avhjälpna. Av huvudmannens redovisning samt utifrån uppgifter från Skolinspektionens besök vid skolan framgår att elevers behov av särskilt stöd numera utreds skyndsamt och att elever i behov av särskilt stöd också ges stöd utifrån sitt behov.

Lärare, elevhälsa och rektor beskriver samstämmigt att det finns en fungerande rutin vid skolan för hur anmälan, utredning och beslut om eventuell åtgärdsprogram ska ske. I korthet fungerar rutinen så att lärarna anmäler till skolans så kallade flexteam om det finns elever som kan befaras vara i behov av

Beslut

2020-05-25

8 (9)

Dnr 43-2018:6477

särskilt stöd. I flexteamet ingår specialpedagog, kurator, skolsköterska, socialpedagog och rektorn. Inom flexteamet utses sedan, beroende på problemens art, vem som ska genomföra utredningen av elevens behov. Efter att utredningen är klar beslutar rektorn i samråd med specialpedagogen om ett åtgärdsprogram ska upprättas eller inte.

Vidare beskriver lärarna och elevhälsan att eleverna ges stöd på det sätt och i den omfattning som utredningen visat att eleverna behöver. Åtgärderna följs också upp regelbundet vid arbetslagsmöten där representanter från flexteamet närvarar. Skolinspektionen har tagit del av samtliga upprättade åtgärdsprogram på skolan samt de utredningar som föregått dessa. Av åtgärdsprogrammen framgår elevernas behov av stöd, vilka åtgärder skolan vidtagit och när åtgärdsprogrammen ska följas upp samt vem som ansvarar för uppföljningen.

Grundläggande förutsättningar för skolenheten

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterade i tidigare beslut att Kiruna kommun inte uppfyllde författningskraven avseende att:

- Elevhälsan arbetar främst förebyggande och hälsofrämjande och stödjer elevernas utveckling mot utbildningens mål. (2 kap. 25 § skollagen; Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar)

Det har vid uppföljningen av tillsynen inte framkommit annat än att Kiruna kommun avhjälpit denna brist.

Motivering

Skolinspektionen bedömer att bristen inom bedömningsområdet *Grundläggande förutsättningar för skolenheten* är avhjälpit.

Av huvudmannens skriftliga redovisning framgår att elevhälsan vid Vittangi skola under hösten 2019 har förstärkts. I kommunen har anställts ytterligare en skolsköterska med en tjänst i rektorsområdet. Vidare har en ny kurator och specialpedagog anställts med placering vid skolenheten. Den befintliga socialpedagogen har också fått ökat utrymme i sina tjänster.

I intervjuer uppger såväl lärare, rektor som personal i elevhälsan att de nu har gemensamma träffar och har genomfört ett förebyggande och hälsofrämjande arbete, främst riktat mot högstadiet med insatser inriktade mot återhämtning,

Beslut

2020-05-25

9 (9)

Dnr 43-2018:6477

kost och sömn men också insatser som syftar till att stärka självförtroendet hos eleverna. Även yngre elever har omfattats av elevhälsans arbete som där mer inriktats mot känslor, konflikthantering, kränkningar och nätetik.

På Skolinspektionens vägnar

X Veronica Bonivart Säfström

Beslutsfattare

Signerat av: Veronica Bonivart Säfström

X Anders Holmgren

Föredragande

Signerat av: Anders Holmgren